

Курс на інноватику: *розвиток ВІППО у 2008—2012 роках*

Висвітлено основні риси діяльності ВІППО у 2008–2012 роках, очолюваного ректором – кандидатом фізико-математичних наук, доцентом Михайлом Олександровичем Сташенком.

Ключові слова: інновації, модернізація, інклюзивна освіта, інтернет, комп'ютерне облаштування, міжнародна діяльність.

Rud O. V. Course on Innovation: Development of Volyn In-Service Teacher Training Institute during 2008–2012.

The basic features of Volyn In-Service Teacher Training Institute activity during 2008–2012 are covered. At that period, it was headed by Mykhailo Oleksandrovych Stashenko, Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor.

Key words: innovations, modernization, inclusive education, internet, computer arrangement, international activity.

Тенденції розвитку національної освіти в Україні виявляються передусім у її русі до світового освітнього простору. XXI століття визначило потреби людини й суспільства в нових стратегіях: розумовій, інформаційній, емоційній, врешті в етиці поведінки особистості на рівні соціальних відносин та внутрішнього світу. Післядипломна освіта є феноменом вітчизняної і світової культури, силою, здатною переборювати загальноцивілізаційні суперечності, джерелом неперервного становлення особистості у професії та житті. Отже потребує нового погляду, концептуальних змін і різнобічної теоретико-методологічної розробки.

За сучасних умов у світовій педагогіці до післядипломної освіти ставляться особливі вимоги. Вона є більш гнучким складником процесу фахового зростання людини, адже безпосередньо обслуговує швидкоплинні зміни, що відбуваються у системі виробництва і громадського устрою.

Кожний регіональний заклад післядипломної педагогічної освіти має свою історію та неповторне обличчя.

У ВІППО є чимало планів щодо свого подальшого розвитку, стратегії діяльності, пріоритетів, які закладалися в попередні періоди становлення інституту. Їх реалізація, збереження та примноження традицій забезпечує функціонування потужного навчального закладу в регіоні, що суттєво

вдосконалює підвищення кваліфікації педагогів, реалізовує міжнародні освітні програми та забезпечує інтеграцію у європейський освітній простір.

Яскравою сторінкою 75-річного розвитку Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти стала діяльність закладу в 2008–2012 роках, коли ректором цього ВНЗ III–IV рівнів акредитації було призначено кандидата фізико-математичних наук, доцента Михайла Олександровича Сташенка.

Усвідомлюючи виклики часу, суспільні зміни та вимоги оновлення змісту і форм професійної діяльності педагогічних працівників, удосконалення післядипломної освіти як необхідну умову модернізації усєї системи освіти України, інститут впевнено обирає шлях на інноватику – реалізацію нової ціннісно-культурологічної парадигми освіти. Постає потреба, підвищуючи кваліфікацію педагогічних працівників, формувати учителя не виконавця, а творця навчально-виховного процесу, від переконань, педагогічної майстерності, моральних та інших особистісних якостей якого значною мірою залежатиме рівень освіти, ступінь моральної підготовленості підростаючого покоління до життя та праці.

Метою процесу підвищення кваліфікації є розвиток учителя як особистості, з високим рівнем професіоналізму, інноваційним стилем науково-

діяльності з підготовки магістрів за спеціальністю «Управління навчальним закладом» кваліфікації «Керівник підприємства, установи та організацій (у сфері освіти та виробничого навчання)».

У цьому ж році, задовольняючи побажання педагогічних працівників області, в інституті запроваджено інтегровані освітньо-професійні програми підвищення кваліфікації, що принципово вирішило проблеми вчителів, які викладають більше одного предмета, використано елементи дистанційної форми організації навчального процесу.

Відгукуючись на вимогу часу, значне місце у змісті навчальних планів і програм займають проблеми впровадження державних стандартів освіти, моніторингу якості освіти, реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі. В організації навчального процесу на курсах підвищення кваліфікації пріоритетним є інтегративний підхід до побудови змісту освіти, формування цілісної системи загальноосвітніх та фахових знань.

Набувають поширення активні й інтерактивні методи проведення занять, тренінги, імітаційні, рольові та ділові ігри. Важливим завданням кафедр, лабораторій та відділів ВІППО є не лише узагальнення набутих педагогами на попередніх етапах знань, умінь, навичок, перетворення їх у систему фахової компетентності, а й надання їм допомоги у подальшому особистісному розвитку, що є запорукою справжнього професіоналізму. Тому процес навчання педагогів у цей період розглядається не стільки як надання їм певної кількості фахових знань, умінь, навичок, а насамперед як шлях до фахового вдосконалення на основі стимулювання розвитку творчого потенціалу особистості.

Одним із засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності стає застосування технологій

інтерактивного навчання. У системі післядипломної освіти у 2008–2012 роках успішно поєднуються традиційні й нетрадиційні форми занять. Перевага нетрадиційних занять полягає у співробітництві викладача та слухачів курсів, забезпеченні максимального використання творчості вчителя і створенні умов для творчого підходу до застосування педагогами на практиці знань, умінь і навичок. Нетрадиційні, інноваційні форми і методи організації навчання дорослих – це лекція з елементами рольової гри, тренінгу, робота в групах і т. ін. Проводяться проблемні та творчі семінари, що стають дієвим засобом подальшого поглиблення знань педагогічних працівників із проблем, які цікавлять їх, першим кроком до пошукової, експериментальної та дослідницької роботи. Добираються і форми занять, що залежать від рівня підготовленості аудиторії слухачів курсів.

За допомогою спецкурсів працівники інституту орієнтують слухачів на більш ефективний шлях вирішення назрілих питань, проблем із найменшими затратами. Кожний спецкурс розраховано на свого слухача, він має свій зміст, свій інструментарій досягнення навчальної мети.

Серед нових, розроблених та апробованих в інституті спецкурсів – «Оцінка якості роботи школи», «Інноваційний менеджмент в освіті», «Інноваційні технології у практиці роботи школи», «Розвиток креативності вчителя й учнів», «Маркетинг освітніх послуг як особливий вид ринкової діяльності», «Менеджмент в освіті», «Діалогове навчання», «Педагогічна кваліметрія», «Альтернативні системи освіти», «Сучасна педагогічна психологія», «Інноваційна педагогіка», «Розвиток логічного мислення молодших школярів», «Формування педагогічної культури батьків», «Психологічні основи роботи вчителя з обдарованими дітьми», «Сучасні проблеми історичної науки», «Формування образного мислення і національної самосвідомості засобами державної і національної символіки», «Урок географії і сучасні технології навчання», «Метод проектів у викладанні курсу „Я і Україна“», «Науково-методичне забезпечення викладання шкільного курсу біології», «Фізичні методи дослідження в шкільному курсі хімії».

З ініціативи М. О. Сташенка у цей період виокремлюється ще один напрямок діяльності інституту – спонукання до саморозвитку, самовдосконалення фахівця через систему взаємодії «викладач – керівник», «методист – керівник».

3 ювілеєм!

Основними завданнями у процесі роботи з керівними кадрами на цьому етапі постали:

1) отримання управлінцями глибокої інформації щодо проблеми якості освіти та управління педагогічним процесом (управління розвитком якості освіти);

2) визначення пріоритетних проблем, пов'язаних зі специфікою виховної діяльності в сучасних умовах та з особливостями управління ними;

3) формування інноваційної культури керівника освітнього закладу;

4) оволодіння керівниками теоретичними засадами компетентнісного підходу в освіті та методами педагогічного моніторингу.

Орієнтуючись на сучасний ринок праці, до пріоритетів сьогодення було віднесено уміння оперувати такими технологіями та знаннями, які задовольняють потреби інформаційного суспільства, формують уміння оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатися все життя. У зв'язку з цим виникла необхідність розробки теорії та практики формування професійної компетентності педагогів. У цій роботі ВІППО взаємодіяв з методичними кабінетами відділів (управлінь) освіти, поєднуючи науковий потенціал викладачів з практичним досвідом методистів.

Зміни у структурі та технологіях управління, а саме поширення мережі шкіл нового типу, створення шкіл-комплексів, шкіл-об'єднань і таке інше, сформували потребу спільно з районними методичними кабінетами ознайомлювати керівників загальноосвітніх шкіл, шкіл нового типу, директорів та заступників шкіл інтернатного типу з такими сучасними управлінськими інноваціями, як економічні, психологічні, діагностичні, інформаційні технології, що дали змогу створювати відповідні умови для оперативного й ефективного прийняття управлінського рішення. З окремими районами склалася система співпраці, що дозволила не лише чіткіше визначити тематику зустрічей, але й добирати методи, форми роботи

та критерії оцінювання результатів напрацювань. Перед керівниками шкіл постало завдання розвитку творчої ініціативи всіх членів педагогічного колективу, зацікавленості проводити у школі експериментальну діяльність. Тож з'явилися і нові аспекти роботи з учителями й у системі післядипломної освіти.

Зроблено чимало. І приємно, що таку цілеспрямовану працю належно оцінено.

Кроком загального визнання результатів ВІППО було нагородження Срібною медаллю на **Третій Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти»** у номінації «Діяльність вищих закладів освіти, міських (районних) відділів освіти, навчально-методичних центрів з підвищення рівня професійної компетентності педагогічних кадрів» у березні 2012 року. Її організатори – Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національна академія педагогічних наук, компанія «Виставковий світ» – серед 770 експонентів із 27 регіонів та шести зарубіжних країн відзначили і нагородили за активну роботу з модернізації системи освіти колектив ВІППО дипломом, а ректора М. О. Сташенка за плідну науково-педагогічну діяльність з інноваційної модернізації освіти – почесним дипломом.

Делегація повернулася з виставки окрилена: працю пошановано, а в діяльності інституту відкриваються нові перспективи.

У жовтні на **Четвертій Національній виставці-презентації «Інноватика в сучасній освіті»**, яка стала демонстрацією досягнень кращих навчальних закладів і наукових установ, місцем обміну досвідом між педагогами і науковцями різних країн та обговоренням нагальних проблем освіти у глобалізованому світі, доробок ВІППО отримав **Золоту медаль**, на найвищому рівні продемонструвавши високий фаховий рівень і педагогічний досвід колективу. До слова, інститут вперше брав участь у таких виставках.

Системне застосування інноваційних технологій відіграло важливу роль у розвитку творчого потенціалу вчителів, сприяло розвитку ініціативності та відповідальності, вимогливості до себе та колег. До того ж, інноваційні форми навчання у післядипломній освіті спонукають педагога застосовувати їх і в шкільній практиці.

Відгукуючись на виклик часу, М. О. Сташенко запроваджує методичний супровід інклюзивної освіти. Адже в гуманному суспільстві та дитина, котра «не така, як інші», має повне право вчитися, як усі, а завдання педагогів – створити їй належні умови. Та, насамперед, самих учителів потрібно підготувати, як навчати таку дитину, тож інститут у цій загалом новій справі мав розробити систему рекомендацій. Це курси, конференції, семінари, консультації, праця творчих груп, друковані розробки.

Звісна річ, в інноваційній роботі ВІППО 2008–2012 років виокремлюється діяльність лабораторії інформатики, адже інформатика – осереддя сучасного прогресу. З-поміж численних заходів цього структурного підрозділу – Волинська учнівська Інтернет-олімпіада з програмування, проведена із використанням передових інформаційних та телекомунікаційних технологій. Її цілі: стимулювання творчого самовдосконалення дітей і молоді; виявлення найбільш обдарованих школярів області та залучення їх до всеукраїнського олімпіадного руху; підвищення інтересу до поглибленого вивчення програмування, прищеплення учням навичок дослідницької роботи; пропаганда досягнень науки, техніки та новітніх технологій; упровадження в навчально-виховний процес прогресивних форм і методів, стимулювання інтересу школярів до оволодіння сучасними інформаційними технологіями.

Аналізуючи інноватику Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти, не оминати його діяльності щодо курсів морально-духовного спрямування.

Відсутність у 2008 році підготовленого учителя, який міг би фахово у міжконфесійному контексті викладати предмети, що вперше запроваджувалися у волинських ЗНЗ, – інновація з усіма ризиками. Однак систематичне опрацювання законодавства, збалансовані зв'язки з конфесіями (співпраця із Волинською радою Церков), налаштовані відносини із громадськістю дали прекрасні результати: область на третьому місці в Україні щодо охоплення школярів предметами «Основи християнської етики» та «Християнська етика в українській культурі». ВІППО здійснює перепідготовку вчителів цих предметів

за ліцензованою освітньо-професійною програмою підвищення кваліфікації педпрацівників системи загальної освіти.

Одним із головних завдань інституту в цей період постало і запровадження гнучкої системи безперервної освіти педагогів, що має на меті їх адаптацію до професійної діяльності в умовах швидкої зміни соціально-економічних відносин. Безперервне підвищення кваліфікації педагогів – цілеспрямований, спеціально організований процес систематичного оновлення професійної компетентності працівників освіти, зумовлений динамікою розвитку суспільства, освіти та потребами, що впливають із особистого досвіду і специфіки діяльності педагога.

З ювілеєм!

Система безперервного підвищення кваліфікації педагогів забезпечує постійне збагачення працівників освіти надбаннями культури, науки й інноваційних технологій шляхом колективних та індивідуальних форм оволодіння знаннями, стимулює динаміку їхнього педагогічного мислення.

Удосконаленню професійної майстерності, підвищенню кваліфікації педагогів сприяла й активна участь волинських освітян у міжнародних та всеукраїнських проєктах.

Так, за сприяння ректорату працівники інституту були учасниками таких міжнародних, всеукраїнських проєктів як «Мости дружби в Україну», «Громадські платформи освітньої реформи в Україні», «Лідери освітніх змін», «Міжкультурна освіта в навчальних закладах України», «Школа як осередок громади», «Разом до здоров'я», «Здоров'я матері та дитини».

Високому рівневі науково-методичного забезпечення розвитку професіоналізму вчителів іноземних мов сприяла співпраця методистів кабінету іноземних мов відділу гуманітарних дисциплін із такими міжнародними організаціями як Британська та Американська ради, посольства США та Франції в Україні, Корпус миру США в Україні та Гете-

інститут, Рада Європи. Зокрема, завдяки активній участі у міжнародних проєктах МОН України створено потужний ресурсно-методичний центр англійської мови з бібліотекою, фонотекою, відеотекою, сучасним технічним обладнанням (проєкти Британської ради, Корпусу миру США в Україні та посольства США в Україні); видано навчально-методичний посібник курсів підвищення кваліфікації вчителів англійської мови, який відповідає міжнародним тенденціям у галузі методики навчання англійської мови (проєкт Британської ради).

Ініціювання спільних з Корпусом миру США в Україні проєктів мало значний практичний ефект для успішної адаптації новітніх навчальних технологій з англійської мови до умов волинських шкіл. Розроблено авторські програми, навчальні матеріали та посібники, що використовуються на курсах, семінарах і тренінгах з актуальних тем: «Допомога вчителям англійської мови сіл та містечок, що потребують професійної підтримки», «Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні англійської мови», «Формування соціокультурної компетенції вчителів», «Готуємось до Всеукраїнської олімпіади та конкурсів».

Участь у міжнародних проектах, тісна співпраця згуртували досвідчених і талановитих освітян, спонукали до утворення високопрофесійної команди викладачів-тренерів системи післядипломної освіти, які стали переможцями міжнародних програм і пройшли стажування у США (проекти Американської ради та посольства США в Україні, Ради Європи). Разом з тим, це стимулювало створення мережі міських та сільських фахівців з іноземних мов, які є професіоналами у питаннях, пов'язаних із комунікативно орієнтованим навчанням, що допомагає розглядати навчання іноземних мов як процес особистісного та професійного розвитку людини в контексті діалогу культур.

Висновки. Реформування освітньої галузі у 2008–2012 роках ототожнюється з інноваційними процесами, адже суспільству потрібні педагоги, що мають високий рівень професійної компетентності та здатність до запровадження інновацій. У зв'язку з цим підвищується значення науково-методичного забезпечення реформувальних процесів, яке працівники ВІППО визначали як цілісну систему дій і заходів, спрямованих

на підвищення професійної майстерності та розвиток творчого потенціалу педагогів, що й допомагає досягати позитивних результатів у процесі навчання в кожному закладі освіти. Вищою або первинною освітою не вичерпуються освітні проблеми підготовки спеціалістів.

Це, звісно, лише кілька штрихів із наполегливої праці доволі невеликого колективу, очолюваного в 2008–2012 роках ректором – кандидатом фізико-математичних наук, доцентом Михайлом Олександровичем Сташенком, у багатосторонньому процесі інноваційного розвитку сучасної освіти на Волині. Та, переконана, жоден напрямок шкільного життя інститут не обходить інноваційними напрацюваннями, і, зрозуміло, є в цих успіхах частка роботи кожного працівника.

Написавши яскраві сторінки історії, Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти сьогодні – це сучасний центр підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Його наукова, соціально-культурна та матеріально-технічна бази дозволяють вирішувати складні завдання піднесення педагогічної майстерності, психолого-педагогічної компетентності освітян області.

Література

1. Андрагогічні проблеми у підготовці викладачів для системи післядипломної освіти / О. М. Пехота, В. І. Пуцов, Л. Я. Набока, А. М. Старєва. – К. : [б. в.], 2006. – 96 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» // Освіта України. – 2002. – № 17.
3. Сташенко М. О. Система підготовки вчителя на Волині (Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти) : монографія / М. О. Сташенко, В. В. Вітюк // Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Волинська область / ред. рада вид.: В. Г. Кремень (голова) [та ін.] ; редкол. тому: І. Я. Коцан (голова) [та ін.]. – К. : Знання України, 2009. – С. 299–327.
4. Сташенко М. О. Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти // Флагмани освіти і науки України / М. О. Сташенко. – К. : Укр. вид. центр, 2010. – С. 9.
5. Сташенко М. О. Підготовка педагога в умовах інноваційного розвитку післядипломної педагогічної освіти / М. О. Сташенко, В. В. Вітюк // Післядипломна освіта в Україні. – 2010. – № 2. – С. 30–32.
6. Сташенко М. О. Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти / М. О. Сташенко // Енциклопедія педагогічної освіти України. – К. : Ін-т бібліограф. досліджень, 2010. – С. 200–202.
7. Сташенко М. О. Інноваційний розвиток природничої науки в системі післядипломної педагогічної освіти / М. О. Сташенко // Інноваційні технології в природничій освіті : зб. наук.-метод. пр. – Луцьк : ВІППО, 2011. – С. 5–9.
8. Сташенко М. О. Створення інноваційної системи післядипломної педагогічної освіти в регіоні / М. О. Сташенко // Моделювання шляхів змін в закладах освіти регіону : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / упоряд. В. В. Вітюк. – Луцьк : ВІППО, 2011. – С. 7–19.
9. Сташенко М. О. Забезпечення безперервної освіти педагогів Волині / М. О. Сташенко // Освіта як рушій розвитку громадянського суспільства (обмін досвідом між Україною та Словаччиною) : зб. матеріалів міжнар. наук. конф. (28 жовтня 2011 р., м. Львів). – Львів : Центр гуманітарних досліджень, 2011. – С. 85–90.
10. Сташенко М. О. Андрагогічна модель підготовки педагогів в умовах інноваційного розвитку системи післядипломної педагогічної освіти / М. О. Сташенко, В. В. Вітюк. – Луцьк : ВІППО, 2012. – 80 с.
11. Сташенко М. А. Развитие последипломного педагогического образования региона в период перемен / М. А. Сташенко // Образование Минщины. – 2012. – № 1. – С. 23–25.
12. Сташенко М. О. Першим завжди важче / М. О. Сташенко // Пед. пошук. – 2012. – № 4. – С. 3.
13. Сташенко М. О. Проблема створення та функціонування системи моніторингу в освітньому закладі / М. О. Сташенко // Моніторинг якості шкільної освіти : зб. матеріалів / укл. М. О. Сташенко. – Луцьк : ВІППО, 2013. – С. 5–7.
14. Сташенко М. О. Вчитель / М. О. Сташенко // Пед. пошук. – 2013. – № 2. – С. 3–4.
15. Сташенко М. О. Організаційні стратегії управління людськими ресурсами в освітніх закладах / М. О. Сташенко // Варіативність, інноваційність, результативність, аналітичність управління : часопис кафедри менеджменту та освітніх технологій (Хмельницький). – 2013. – С. 17–19.